Jogforrások és Jogrendszerek

- tömören és egyszerűen -

Október 18, 2026

Mi az a Jogrendszer?

- **A jogrendszer** egy adott állam jogszabályainak teljes, rendszerezett egysége.

A világ nagy jogcsaládjai

- Különböző jogi kultúrák és gondolkodásmódok

1. **Kontinentális jogrendszer (Civil Law):**
   - Magyarország és Európa nagy része.
   - Alapja a római jog.
   - Jellemzője: a jog írott, kodifikált törvényeken alapul
     (pl. Polgári Törvénykönyv, Büntető Törvénykönyv).
   - A bírák feladata a meglévő törvények alkalmazása, nem a jogalkotás.
2. **Angolszász jogrendszer (Common Law):**
   - USA, Egyesült Királyság, Ausztrália.
   - Kevesebb az írott kódex; a jog alapját a korábbi bírósági ítéletek, a precedensek alkotják.
   - A bírói döntések kötelező erővel bírnak a későbbi hasonló ügyekre.
3. **Vallási és tradicionális jogrendszerek:**
   - A jogalkotás alapja egy vallási irat vagy kulturális hagyomány.
   - Az iszlám országokban a Saría, amely a vallási és a világi életet egyszerre szabályozza.

A kontinentális jogrendszer belső tagozódása

- Jogágak
  - **Közjog** (Public Law)
    - Az állam és a polgárok közötti, alá-fölérendeltségi viszonyokat szabályozza. Ű
    - Az állam a közérdek védelmében lép fel.
    - **Alkotmányjog**: A jogrendszer csúcsa. Meghatározza az állam felépítését, az alapvető állampolgári jogokat és kötelességeket.
    - **Közigazgatási jog**: Az államapparátus, a hatóságok, minisztériumok és önkormányzatok működését szabályozza.
    - **Büntetőjog**: Meghatározza, mely cselekmények minősülnek bűncselekménynek, és milyen büntetéseket kell kiszabni az elkövetőkre.
    - **Nemzetközi közjog**: Az államok egymás közötti kapcsolatait, a nemzetközi szervezeteket (pl. ENSZ, NATO) és a globális területeket (pl. világűrjog) szabályozza.

A kontinentális jogrendszer belső tagozódása

- Jogágak folyt.
  - **Magánjog** (Private Law)
    - A mellérendelt jogalanyok (polgárok, cégek, szervezetek) egymás közötti, egyenrangú kapcsolatait szabályozza.
    - Alapelve a szerződési szabadság és a felek autonómiája.
    - **Polgári jog**: A magánjog törzse. Foglalkozik a **személyek jogaival**, a **tulajdonjoggal**, a szerződésekkel (kötelmi jog), a **családjoggal** és az **öröklléssel**.
    - **Társasági és kereskedelmi jog**: A gazdasági társaságok (Kft., Bt., Rt.) alapítását, működését és a piaci üzleteket szabályozza.
    - **Nemzetközi magánjog**: Ha egy ügyben külföldi elem van (pl. egy magyar és egy német cég vitája), akkor meghatározza, hogy melyik ország jogát és bíróságát kell alkalmazni.
  - **Vegyes** (interdiszciplináris) **jogágak**
    - Modern területek, amelyek a közjog és a magánjog elemeit ötvözik
    - **Munkajog**,
    - **Környezetvédelmi jog**,
    - **Informatikai / Digitális jog**,
    - **Közbeszerzési jog**.

A jogforrási hierarchia (A jogszabályok rangsora)

1. **Alaptörvény** (Alkotmány)
   - A jogrendszer alapja, a legfőbb törvény, Az Országgyűlés (Parlament) alkotja
2. **Törvények**
   - Az Országgyűlés (Parlament) alkotja
3. **Kormányrendeletek**
   - A Kormány alkotja (végrehajtási szint)
4. **Miniszteri rendeletek**
   - Egyes miniszterek hozzák a saját területükön
5. **Önkormányzati rendeletek**
   - Helyi szinten kötelezőek (pl. parkolási szabályok)

- **Az Európai Unió joga** (különösen az uniós rendeletek)
  - **elsőbbséget élveznek** a hazai jogszabályokkal szemben,
  - azokat a nemzeti bíróságoknak közvetlenül, kötelezően alkalmazniuk kell.

Az angolszász jogrendszer belső tagozódása

- Common Law: probléma és eljárás fokusz alapú felosztás
  - **Criminal Law (Büntetőjog):**
    - Az állam indít eljárást a vádlott ellen (Penal Code) alapján.
  - **Civil Law (Polgári jog / Magánjog):**
    - Magánfelek (személyek vagy cégek) egymás közötti jogvitái.
    - Cél a sérelmet szenvedett fél kártalanítása (remedy / damages)
    - **Law of Contracts** (Szerződések joga): breach of contract, tiszta precedensjog.
    - **Law of Torts** (Károkozás joga): autóbalesetek, rágalmazás, orvosi műhiba.
    - **Property Law** (Dologi / Ingatlanjog): A tulajdonjog, a bérlet és a birtoklás szabályai.
  - **Public & Statutory Law**
    - **Constitutional Law** (Alkotmányjog): kiemelkedő szerepe van. alapjogok (pl. szólásszabadság)
    - **Administrative Law** (Közigazgatási jog): szövetségi ügynökségek (FBI, EPA, FDA szabályozási jogkörét
    - **Corporate / Business Law** (Társasági és kereskedelmi jog): A cégek működése
      - Fellegvára Delaware állam joga
      - A tagállamok közötti kereskedelem egységesítésére alkották meg Uniform Commercial Code-ot (UCC)

Az angolszász jogrendszer belső tagozódása

- USA
  - **Dual Court System** (kettős bírósági/jogi rendszer).
    Minden jogágnak van egy szövetségi és 50 különböző tagállami szintje:
  - **Federal Law (Szövetségi jog)**:
    A Kongresszus által hozott törvényekre, a szövetségi alkotmányra, vagy
    az államközi ügyekre terjed ki (pl. csődeljárás, szellemi tulajdon, bevándorlás).
  - **State Law (Tagállami jog):**
    A mindennapi élet jogának 90%-a ide tartozik.
    A családjog, a klasszikus büntetőjog,
    a szerződések és az ingatlanok joga állami hatáskör,
    ezek szabályai és precedensei államról államra (pl. New York vs. Kalifornia) jelentősen eltérhetnek.

DGCL: Delaware General Corporation Law

"Delaware company" (Delaware az USA céges fővárosa)

azt jelenti, hogy egy vállalkozást az Egyesült Államok **Delaware államának törvényei szerint alapítottak** és jegyeztek be, függetlenül attól, hogy a cég a fizikai irodáit, alkalmazottait vagy üzleti tevékenységét valójában melyik államban vagy országban folytatja.

- **A Delaware-i törvények: a cég belső ügyeit szabályozzák**
  (a tulajdonosok jogai, a részvények kibocsátása, a vezető tisztségviselők felelőssége),
- **A mindennapi működést** (munkajog, környezetvédelem, helyi adók): az állam helyi törvényei szabályozzák, ahol a cég a fizikai tevékenységét végzi.

- Az amerikai cégek óriási többsége (a Fortune 500 65%-a)
- A kockázati tőkével támogatott startupoknak **kötelező (elvárás)**
  - **A "VC-szabvány" (The Golden Standard):**
    Easy Due Diligence: A VC-k jogi csapatai és a befektetési alapok dokumentumsablonjai (részvényesi megállapodások, opciós programok) a Delaware-i jogra vannak kalibrálva.
  - **Elsőbbségi részvények rugalmas és biztonságos kezelése:**
    különleges jogokat biztosítása:likvidációs elsőbbség, vétójogok, igazgatósági székek
  - **Befektetőbarát precedensek:** évtizedes bírósági precedensek védik a kisebbségi befektetők jogait az alapítók esetleges visszaéléseivel szemben, + tisztázza az igazgatósági tagok felelősségét.
  - **Részvényopciók (ESOP):**
    A jogi és adózási háttere a Delaware C-Corp esetében a leginkább kiforrott az USA-ban.

DGCL: Delaware General Corporation Law

1. **Rugalmas és üzletbarát törvények:**
   - kifejezetten a befektetők és cégvezetők szabadságát támogató szabályrendszer, minimális adminisztrációs terher.
2. **Court of Chancery (Kancelláriai Bíróság):**
   - Delaware-ben a cégjogi vitákat nem egy átlagos esküdtszék, hanem kizárólag vállalati jogra szakosodott, magasan képzett bírák tárgyalják.
   - Kiszámítható, gyors és professzionális ítélkezés.
3. **Kiszámítható precedensjog:**
   - Évtizedek óta itt jegyzik be a legtöbb céget,
   - Minden lehetséges cégjogi vitára és szerződéses helyzetre létezik bírósági gyakorlat (case law).
   - A befektetők szeretik a Delaware-i cégeket: pontosan tudják, milyen jogi keretek között működnek.
4. **Magánélet védelme és diszkréció:**
   - Nem kötelezi a cégeket arra, hogy a nyilvános cégnyilvántartásban feltüntessék a tulajdonosok vagy a vezetők neveit.
5. **Adózási előnyök (ha az államon kívül működnek):**
   - Ha egy cég a tényleges üzleti tevékenységét nem Delaware államban végzi, akkor nem kell Delaware-i társasági adót fizetnie (csak egy fix éves "franchise tax"-ot).

Delaware Flip

- Áthidaló megoldás a nemzetközi piara lépő európai startupok számára

1. Új cég alapítása Delaware-ben (Delaware C-Corp).
2. Tulajdonosi üzletrészcsere az új Delaware-i cég részvényeire.
3. A Delaware-i cég lesz az anyavállalat (Parent Company)

